

Piše: Branko PERIĆ
(Autor je sudija Suda BiH)

O protokolu i Komšiću (I dio)

Jedan važan pravni dokument, toliko neophodan za saradnju BiH i Srbije u oblasti procesuiranja ratnih zločina, nije potpisan 30. novembra u Briselu zbog odustajanja delegacije BiH. Dugo i pažljivo pripreman dokument, na kojem su radili i međunarodni stručnjaci iz SAD, EU i OSCE-a, srušen je u jednom danu intervencijom predsjedavajućeg Predsjedništva BiH Željka Komšića. Odvažni član Predsjedništva presavio je tabak u posljednjem trenu i zatražio da se odustane od dogovorenog potpisivanja.

Dobro obaviještene kolege ispričale su mi da je Komšića telefonom nazvala predsjednica Suda BiH Meddžida Kreso i panično mu ispričala kako je protokol zaključen na štetu države BiH i usput još koješta (što se moglo potom pročitati u federalnoj štampi koju predsjednica redovno instruiira o aktuelnostima u pravosuđu). Nisam siguran da je Komšić razumio o čemu predsjednica priča (tu priču niko još nije razumio!), ali je dobro razumio da bi sprovođenje Strategije za procesuiranje ratnih zločina moglo da zahvati i one koje je on do sada javno branio od optužbi Tužilaštva BiH. Tako su se u trenu poklopili paranoični strahovi predsjednice Suda i "patriotska" politika predsjedavajućeg Predsjedništva države. Rezultat je bio Komšićev pisani zahtjev da se odustane od potpisivanja protokola. Desilo se to dan uoči pripremljenog potpisivanja u Briselu. Petočlana tužilačka delegacija iz BiH imala je u rukama avionske karte, rezervisan hotel u Briselu i plan boravka. Vjerovatno se isto toliko ljudi iz Srbije vratilo sa aerodroma. Desetine ljudi u EK, OESC-u i drugim međunarodnim organizacijama imali su taj događaj upisan u svojim agendama.

Ovakva vrsta skandala rijetko se događa u evropskoj diplomatskoj praksi. U ozbiljnim državama neko bi za ovakvo diskreditovanje države bio oštro kažnjen i nikada više ne bi obavljao državničke dužnosti.

Zašto se ja bavim ovim slučajem kada su ga mediji, istina na različite načine, dosta eksploitalisali proteklih dana. Bavim se zbog toga što se najviša državna institucija (ili njen član?) neovlašteno uplela u pravosudne nadležnosti i pred Evropom ponizila pravosudnu instituciju svoje zemlje, a da to niko nije javno osudio! Otkuda pravo predsjedavajućem Predsjedništva BiH da se upliće u mehanizme pravne saradnje između pravosudnih institucija susjednih zemalja kojima je ta nadležnost data nizom međunarodnih dokumenata, pa čak i Zakonom o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivi-

čnim stvarima, koji je donio parlament BiH.

Nesrećni protokol nije bio nužan međudržavni pravni akt. I bez njega su tužilaštva dvije zemlje mogla da saraduju u krivičnim slučajevima i neposredno razmjenjuju dokaze. Čak i države mogu da saraduju bez posebnih protokola ako se radi o ozbiljnim slučajevima. Kada ne postoje zakoni, ugovori i protokoli, postoji zdrav razum i logika pravde koja daje pravo na postupanje. Protokol je bio dobra namjera i želja državnih tužilaštava da svojoj saradnji daju snažniji društveni značaj i na taj način pokažu obostranu riješenost svojih država da ratni zločini budu procesuirani brže i efikasnije. To je bio napor vrijedan svake pažnje. I međunarodne institucije su mu dale na važnosti svojim aktivnim učesćem u pripremi dokumenta. Kako je moguće da Predsjedništvo BiH ne prepozna takvu vrstu napora i javno podrži takvu ideju.

Koji je to pravni mozak u kabinetu predsjedavajućeg Komšića otkrio u dokumentu skrivene namjere koje će štetiti interesima države BiH? Ne vjerujem da se iko tamo bavio pravnim sadržajem dokumenta. Ne mogu da tragam za stvarnim namjerama predsjedavajućeg Komšića. Iz pravosudne perspektive one više nisu važne. Pravosuđu BiH je učinjena neprocjenjiva šteta, a o političkim efektima neka razmišljaju oni koji iz tog vido-kruga nisu u stanju izaći.

Na ovakvo uplitanje politike u poslove pravosuđa trebalo je oštro reagovati. Posao članova Predsjedništva (i svih političara koji vrše vlast) jeste da podržavaju svoje pravosudne institucije i pomažu izgradnju pravosudnog sistema na najboljim evropskim standardima kako bi bila vršena pravda, a ne da se upliću u sudske slučajeve i vrše političke pritiske na pravosuđe unaprijed javno proglašavajući ko je nevin i patriota, a ko zločinac, ko je branio zemlju, a ko je rušio. Bilo bi Komšiću bolje da je došao u Tužilaštvo da vidi u kakvim nenormalnim uslovima tužioc rade od jutra do mraka, pa da svoj autoritet uloži da instituciji bude osiguran prostor u kojem će moći normalno da obavlja tužilački posao. To bi mu donijelo više ugleda i poštovanja od politikantskih izjava i dopisivanja sa Tužilaštvom.

Komšićevo pismo Tužilaštvu će doliti ulje na vatru, planirano ili ne. Ovih dana su istrage protiv Bošnjaka u nekoliko predmeta u medijima kvalifikovane kao "balansiranje odgovornosti", "izjednačavanje žrtve i zločinca", "satanizaciju BiH". Mobilisani su borci povodom pritvora osumnjičenim za dešavanja u logoru "Silos", a odbrana Dudakovića je postala centralna tema FTV

Komšiću bi bilo bolje da je došao u Tužilaštvo da vidi u kakvim nenormalnim uslovima tužioc rade od jutra do mraka, pa da svoj autoritet uloži da instituciji bude osiguran prostor u kojem će moći normalno da obavlja tužilački posao. To bi mu donijelo više ugleda i poštovanja od politikantskih izjava i dopisivanja sa Tužilaštvom

dnevnik. Na istoj televiziji članovi boračkih udruženja donose svoje presude i na svojevrsan način sude sudu. Javno se širi nepovjerenje u pravosudni sistem i politizuje strategija za procesuiranje ratnih zločina. I sam Komšić je javno branio neke od osumnjičenih. Kuda nas takva politika vodi? Ako Komšić zna ko nije odgovoran, valjda po istoj logici treba da zna i ko je odgovoran! Nije moralno priznavati zločin, a čutati o odgovornosti!

Zašto Komšić javno ne podržava Tužilaštvo i Sud da okončaju slučajeve, oslobode nevine ljude sumnji i osude odgovorne?

Na kraju, vjerujem u priču da je cijeli slučaj inicirala predsjednica Suda BiH Meddžida Kreso. Uvjeravaju me u to medijske izjave koje je nakon toga davala sarajevskim medijima, kao i njeno konstantno medijsko uplitanje u politički diskurs. Njeno pozdravljanje nepotpisivanja protokola koji su pripremile i potpisale njene kolege iz Tužilaštva BiH je uvredljivo. Uvredljivo je i za njene kolege u Beogradu koji su joj bezbroj puta pružili gostoprimstvo i uvjerali je u iskrene namjere da žele da ratni zločini budu efikasno procesuirani. Na kraju, uvredljivo je za ljude iz Ambasade SAD, EK i OSCE-a koji su predano radili na tom dokumentu. Uvjerava me u to i njen nedavni intervju "Oslobodenuju" nakon sarajevskog sastanka o strukturalnom dijalogu u kojem optužuje političare iz RS i sumnjiči svoje kolege da saraduju sa političarima. Nije posao predsjednika suda da pozdravlja poteze političara, ma kakvi oni bili. Nedostojno je predsjednika suda upuštati se u javne kvalifikacije poteza političara sa kojima po prirodi stvari treba saradivati na izgradnji sudske sistema. Sud i sudija moraju ostati "nevidljivi" ukoliko im je stalo do nezavisnosti i ugleda. Nažalost, predsjednica se češće vidi u medijima nego u sudu i više govori o političkim nego o pravnim pitanjima. Da stvar bude gora, predsjednica Kreso je član tima koji državu BiH predstavlja u razgovorima o strukturalnom dijalogu.

(P.S. Biće ovaj tekst povod za još jednu disciplinsku pritužbu VSTS-a protiv autora sa tvrdnjom kako nije u skladu sa etičkim kodeksom da sudija javno odgovara članu Predsjedništva i osporava rad predsjednika svog suda. Evo odgovora: moralni imperativ sudije u demokratskom društvu jeste da javno brani ugled pravosuđa i sudijske profesije i da se javno bori za najviše standarde nezavisnosti. A javno djelovanje predsjednice suda podrazumijeva i javni odgovor. Bar bi to trebalo da bude jasno.)

Press

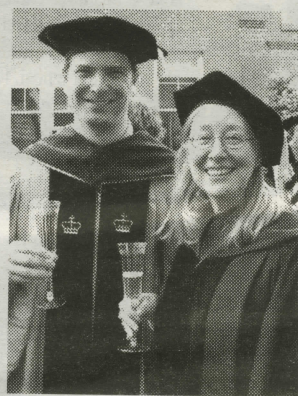
New York Times.com

Softver koji otkriva lažova

Na prvi pogled ona izgleda kao gospođa Marpl, poznati detektiv iz romana Agate Kristi. Ali isto kao i gospođa Marpl, profesor informatike Džulija Hiršberg mogla bi biti velika nedaća za ljude koji lažu. Razlog sa strah postoji jer dr Hiršberg, koja predaje na Univerzitetu Kolumbija, uči računare kako da prepoznaju laž tako što ih programira da traže šeme u ljudskom govoru koje otkrivaju da ljudi ne govore istinu.

Prilikom korištenja ove izuzetne vrste softvera za detekciju laži nema potrebe da ljude žicama vezuju za mašinu, kao što je slučaj kod današnjih detektora laži. Ljudski govor daje sve potrebne stvari za otkrivanje laži - jačinu, promjenu frekvencije, pauze među riječima, uzdasi, nervozni smijeh i desetine drugih malih stvari koje mogu ukazati na nepostojanje istine.

Dr Hiršberg nije jedini istraživač koji koristi algoritme da hvata naše izjave da bi se saznalo više o našim životima. Mali broj lingvista, inženjera i informatičkih naučnika radi na treniranju računara da prepoznaju obilježja onoga što se naziva emotivni govor, odnosno govor koji reflektuje prevaru, ljutnju, prijateljska osjećanja pa čak i flert. Programi koji uspiju prepoznati ove pritažene emocije mogli bi jednog dana naći svoju praktičnu upotrebu, kao na primjer softver koji govori da biznismen na javnoj tribini ne govori istinu ili programi u kol centrima koji upozoravaju operatere da se upravo ljute na klijente ili kompjuterizovane usluge druženja u koje dodaju pridjeve dru-

ZASAD OVI PROGRAMI NEĆE MOĆI BITI KORIŠTENI KAO DOKAZ NA SUDU

željubiv ili ljut profilima ljudi na socijalnim mrežama.

"Ova tehnologija postaje sve više aktuelna kao laboratorije dijele iste zgrade u kojima rade", objašnjava Den Džuravski, profesor sa Univerziteta Stenford, čije se istraživanje fokusira na razumijevanju govora i od strane mašina i od strane ljudi. On je nedavno proučavao jezik koji ljudi koriste u brzinskom upoznavanju od četiri minute i analizirao je kvalitete kao što su druželjubivost i flert.

"Cilj nauke je da razumije kako se naše emocije odražavaju u našem govoru" objašnjava Džuravski.

"Cilj inženjeringa je da napravi bolje sisteme koji razumiju ove emocije."

Zasad ovi programi neće moći biti korišteni kao dokaz na sudu, ali neki od njih već sad bolje razumiju emocije nego ljudi.

Prilikom testiranja algoritmi koje su razvili dr Hiršberg i njene kolege u stanju su bili da prepoznaju lažova u 70 odsto slučajeva, dok su sami ljudi mogli prepoznati 56 odsto onih koji su lagali. Tokom testnih razgovora učesnicima je naloženo da pritisnu polugu kada su lagali, a drugu polugu kada su govorili istinu o nekim aktivnostima. Nakon toga govor učenika je analiziran da bi se prepoznalo gdje su lagali. Za svoje istraživanje dr Hiršberg i njenih dvoje kolega su nedavno dobili pomoć Američke avijacije u iznosu od 1,5 miliona dolara da razviju algoritam koji će analizirati ljude koji pričaju engleski, ali i one koje pričaju arapski i mandarinski kineski.